

DERCSÉNYI DEZSŐ

Dercsényi Dezső, Pro Urbe Sopron díjas művészettörténész Kossuth-díjas (1954), Herder-díjas (1966) és a művészettörténeti tudomány doktora (1974) Vácon született 1910. július 7-én.

Édesapja id. Dercsényi Dezső (1874–1945) a Váci Hírlap főszerkesztője, tulajdonosa és kiadója volt. Az ő műhelyében tanulta meg már gyerekként a jól elvégzett munka örömét, valamint az egyenrangú munkatársak megbecsülését és a kiváló szakmunkások szükségességét. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte tanulmányait. 1936 és 1949 között a Műemlékek Országos Bizottságának előadója, majd 1953-ig a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjának osztályvezetője lett. 1951 és 1957 között a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Művészettörténeti Tanszékén műemlékvédelmet és magyar középkori művészetet oktatott. A műemlékvédelemnek, mint tudományterületnek akkor még nem volt külön tanszéke. Kutatásaiból, megfigyeléseiből apró morzsákat hintett el, ami megihlette tanítványait, akik büszkén vallották Dercsényit mesterüknek. Doktori fokozatát 1974-ben szerezte meg. Kezdetektől a műemlékvédelemnek kötelezte el magát, az Országos Műemléki Felügyelőségtől is ment nyugdíjba.

Tevékenysége meghatározó a II. világháború utáni magyar műemlékvédelemben és nemzetközi szinten is kiemelkedő. Dercsényi kiváló művészettörténész, tudós, aki a középkorral foglalkozó korai műveivel is hamar az élvonalba emelkedett. Első tíz évének legfontosabb kiadványai: A somogyvári Szent Egyed apátság maradványai (1934), Az Árpád-kori kőfaragó művészet első emlékei (1937), Nagy Lajos kora (1941), A székesfehérvári királyi bazilika (1943), Ókor a középkor művészetében (1944). Szerkesztette a Művészettörténeti

Értesítő című szakfolyóiratot, valamint munkatársa volt számos lexikonnak.

Dercsényi korán felismerte, hogy a műemlékvédelemnek saját kivitelező gárdára is szüksége van, mert az alkalmi megbízások bizonytalanok. Megalakultak a művezetőségek, majd az építésvezetőségek, és a központon belül a szakosztályok. Entz Géza elvi irányítása mellett kialakult a kőszobrász-restaurátor részleg, ami Sopronban kapott helyet. Dercsényi dolgozott Vácon, Budapesten, Visegrádon, majd Sopronban, ez a város állt hozzá a legközelebb. Jelentős szerepet játszott abban, hogy Sopronban alakult meg az első Tanácsi Műemléki Albizottság Mollay János segítségével. Elkészült Sopron városképi vizsgálata Gerő László és Füredi Oszkár összesítésében, majd megjelent a felszabadulás utáni második topográfia kötete „Sopron és környéke műemlékei” Csatkai Endrével. Mindkettőjüket Kossuth-díjjal tüntették ki. A belváros védett területté nyilvánítása mellett számos értékes épületünk köszönheti neki létét.

Szorosan kötődött családjához, első alapvető tudományos könyvét Édesanyjának, életművének összesítő írását pedig feleségének ajánlotta. Fia, Dercsényi Balázs (1940–2003) szintén jeles művészettörténészként, hasonlóan nagy tudással, szakmai felkészültséggel és felelősséggel gondozta a hazai műemlékvédelmet.

Dercsényi Dezső 1987. június 22-én hunyt el Budapesten.

Irodalom:

Zádor Anna, Genthon István (szerk.): Művészeti lexikon 1. kötet. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1965. p. 529.

Nagy Ferenc (főszerk.): Dercsényi Balázs: Dercsényi Dezső. In: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig. Budapest: Better; MTESZ; OMIKK. 1997. p. 245-246.

Kenyeres Ágnes (főszerk.): Magyar életrajzi lexikon I. (A–K). Budapest: Akadémiai kiad. 1967.

Zádor Anna: Dercsényi Dezső 70. születésnapjára. In: Magyar Műemlékvédelem 9. köt. (1985). p. 445-447.

Szakál Ernő: Dercsényi Dezső (1910-1987). In: Soproni Szemle 42. évf. 1. sz. (1988). p. 93-95.